

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

Кафедра педагогіки

Ноздрова О.П.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА
ПОЗНАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ» (ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ)

для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем

зі спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

Одеса – 2024

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (протокол № 18 від 27 червня 2024 року)

Ноздрова О.П. Методичні рекомендації до проведення практичних занять з
навчальної дисципліни «Методика позанавчальної роботи» (тестові завдання)
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська) : Одеса,
Університет Ушинського, 2024. 40 с.

Рецензенти:

Кандидат педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри мовної підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ Євгенія Василівна
Тягнирядно

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д.Ушинського» Галіцан Ольга Анатоліївна

Методичні рекомендації розроблено для допомоги здобувачам першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська)). Подано анотацію дисципліни, різновиди тестових
завдань, рекомендовану літературу.

ЗМІСТ

Методика позанавчальної роботи у системі підготовки фахівців з іноземних мов першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.....	4
Навчальні тести як засіб формування професійних компетенцій майбутніх вчителів.....	6
Тестові завдання для практичної роботи здобувачів вищої освіти за змістовими модулями.....	10
Рекомендовані джерела інформації.....	38

МЕТОДИКА ПОЗАНАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ

У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З

ІНОЗЕМНИХ МОВ

ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Педагогічна підготовка фахівців у класичних університетах базується на вивченні курсу «Методика позанавчальної роботи», що базується на організації і методики проведення виховної, позаурочної діяльності в закладах загальної середньої освіти; плануванні та проведенні позакласних занять (заходів). Це вивчення специфіки роботи вчителя-вихователя, класного керівника; знайомство з основними напрямками діяльності педагога-організатора та організацією його праці; здобувачі вищої освіти повинні набути вміння та навички з формування дитячого колективу; організації роботи органів самоврядування; планування, підготовки та проведення колективних творчих справ, виховних заходів, змагань, розважальних вікторин під час гурткової роботи в загальноосвітньому навчально-виховному закладі.

Очікувані результати навчання дисципліни: Унаслідок вивчення навчальної дисципліни студенти мають знати:

- сутність й особливості організації виховної, позаурочної діяльності в закладах загальної середньої освіти;
- вікові особливості розвитку молодшого, середнього, старшого шкільного віку;
- особливості різноманітних видів виховання: національного, морального, розумового, статевого, фізичного, естетичного, економічного, екологічного, трудового для проведення виховних заходів, вікторин, конкурсів під час гурткової роботи в загальноосвітніх навчально-виховних закладах;
- особливості формування колективу дітей та його активу;
- основи планування, проведення, аналізу колективних творчих справ;
- організацію праці педагога-організатора в загальноосвітньому навчально-виховному закладі;

вміти:

- формувати ініціативні (творчі) групи дітей;
- організовувати, проводити та аналізувати колективні творчі справи, виховні заходи;
- організовувати проведення різноманітних творчих конкурсів, спортивних свят;
- проводити різноманітні масові ігри;
- проводити різноманітні рухливі ігри на свіжому повітрі, організовувати

туристичні походи

Виконання запропонованих у методичних рекомендаціях різних видів тестових завдань для практичної роботи сприяє усвідомленому оволодінню студентами навчальним матеріалом поза межами обов'язкових навчальних занять; набуттю, закріпленню і поглибленню теоретичних знань; освоєнню й удосконаленню практичних умінь, необхідних для здійснення майбутньої професійної діяльності.

Навчальні тести як засіб формування професійних компетенцій майбутніх вчителів

Педагогічний тест відображає широкий спектр дидактичних функцій, зазначимо найважливіші.

1) Тест може використовуватися як засіб навчання і контролю знань.

Позначимо, що тест реалізує всі призначення засобів навчання:

- функція компенсаторності - полегшує процес навчання, сприяючи досягненню мети з найменшими витратами сил, здоров'я і часу студента;
- адаптивна функція - спрямована на підтримку сприятливих умов протікання процесу навчання, організацію демонстрацій, самостійних робіт, адекватність змісту поняття віковим можливостям студентів, наступність знань;
- функція інформативності;
- інтегративна функція - дозволяє розглядати об'єкт або явище і як частину, і як ціле та реалізується при комплексному використанні засобів навчання;
- інструментальна функція, орієнтована на забезпечення певних видів діяльності й досягнення поставленої методичної мети.

2) Тест виконує функцію методів навчання (впорядковані способи взаємозалежної діяльності навчання, спрямовані на досягнення цілей навчання) через спільну діяльність, здійснювану педагогом і студентом, шляхом рішення системи тестових завдань, орієнтованих на отримання нових теоретичних знань.

Для продуктивності проведення занять викладачеві необхідно, перш за все, брати до уваги комплексність попередніх знань студентів, на підставі яких вибудовується теоретичний матеріал. На наступних заняттях має бути встановлений зворотний зв'язок, який має на увазі контроль і оцінку набутих знань, умінь і навичок. Далі мають бути обдумані засоби навчання.

3) Тест може використовуватися як форма контролю (спосіб управління діяльністю студента, який передбачає вимірювання рівня набутих умінь і навичок) і самоконтролю (свідома регуляція людиною власних станів, мотивів і дій на основі зіставлення їх із деякими суб'єктивними нормами й уявленнями).

Тест як форма контролю дає змогу регулювати діяльність студента. Маємо на увазі контроль і оцінку знань, умінь і навичок.

Тест має спонукати студентів до активних розумових дій, аналізу й роздумів, мобілізації наявних у нього знань і накопиченого досвіду. Тому в навчальний тест варто вносити проблемні тестові завдання, що моделюють типові професійні завдання, реальні проблемні ситуації.

Пропоновані для аналізу помилкові рішення мають бути правдоподібними й показувати типові помилки, які допускаються вчителями на практиці. При цьому треба, щоб правильні рішення відрізнялися від помилкових у нюансах, оскільки саме розуміння нюансів є показником компетентності фахівця.

З цього випливає, що коректний навчальний тест для формування професійних компетенцій майбутніх вчителів включає не тільки питання і відповіді, а ще й проблемні завдання, можливі їх рішення.

Завдання можуть являти собою не тільки словесні формулювання, але й будь-які зображення - схеми, графіки, формули, малюнки, фото і навіть відеоролики. Для кожного тестового завдання може бути запропоновано будь-яке число варіантів рішень відповідей, за можливості їх треба викласти ясно і коротко. Характер пропонованих рішень має стимулювати студента до серйозного аналізу професійних проблемних ситуацій. У цьому випадку тестування буде здійснювати не тільки діагностичні функції, але й освітні. Варто утримуватися в рекомендованих рішеннях від односкладових відповідей «так», «ні», або «згоден», «не згоден». Такого роду тестування створює у студентів формальне, поверхневе мислення.

Навчальний тест не має бути занадто складним або легким; викладачам, які розробляють тест, треба досягати відповідного рівня складності процесу

тестування. З огляду на це, завдання, що включаються в тест, мають забезпечувати різний рівень складності - від важких завдань, до найпростіших. Коректний навчальний тест має успішно диференціювати обстежуваний контингент майбутніх вчителів.

Наведемо зразки різновидів тестів.

Дати визначення поняттю

Студенту необхідно вибрати правильне визначення того чи іншого професійного поняття, використовуючи список визначень, який додається. Необхідно, щоб версії визначень незначно відрізнялися одна від іншої, але одна з них має бути найбільш точною й повною.

Отримати повний текст

Рекомендується включати поняттєву компетенцію в кожен систему професійного тестування. Вона показує ступінь засвоєння основних понять за фахом.

Аналіз інформаційних таблиць

Найбільш поширена форма для тестових завдань. Викладачі можуть використовувати найрізноманітніші види таких таблиць. Таблиці можна використовувати для того, щоб перевірити, наскільки студент розуміє призначення професійних дій. Ці завдання дуже ефективні, коли дії студента чітко регламентовані й підкоряються певним правилам. Особливо якщо ці дії принципово важливі для вирішення професійних завдань.

Алгоритмізація професійних дій

Цей тип тестових завдань орієнтований на формування практичної підготовленості студента. З цією метою учаснику необхідно вибрати правильну послідовність дій у процесі виконання певного професійного завдання. При цьому пропонується вихідний список, в якому дії вказані у випадковому порядку.

Використання зображень, образного ряду.

Це застосування зображень (слайдів, малюнків, фотографій). Перш за все, завдання може містити розпізнавання об'єкта певного типу з групи близьких за зовнішнім виглядом об'єктів.

Завдання може бути пов'язане з інтерпретацією, поясненням сенсу зображення, зазначенням суті процесу, явища. Вони знімають психологічну напругу в

Завершення професійних текстів.

Студенту необхідно вставити пропущені слова-терміни в пропоновані визначення, судження, висновки, демонструючи свою компетентність в цьому питанні.

Таким чином, навчальні тести як засіб реалізації компетентнісного підходу в навчанні - один із найбільш ефективних і сучасних методів засвоєння знань і умінь, а також засіб, який дає змогу здійснювати індивідуальний підхід до здобувачів освіти.

Тестування є потужним інструментом, який відкриває широкі можливості не тільки для оцінки знань, умінь, навичок студентів, а й для контролю за ефективністю функціонування всієї освітньої системи як закладу вищої освіти.

Тести «Професіограма педагога-організатора»

1. У чому виявляється педагогічний такт? Ознайомтесь із запропонованими нижче твердженнями і виберіть те, яке розкриває наукову сутність цієї якості загонового вихователя.

а) педагогічний такт характеризує вихователя з погляду його готовності до активного спілкування з вихованцями;

б) педагогічний такт характеризує вихователя з погляду почуття міри, відчуття психічного стану вихованця; це те, що підказує йому найделікатнішу манеру поведінки під час спілкування з дітьми в різних ситуаціях.

2. Виберіть групу, в якій зазначені основні функції педагога-вихователя.

1. Оберігаюча.
Спокукальна.
Дозвільна.
Гальмуюча.
Заохочувальна

2. Виховна.
Навчальна.
Оберігаюча.
Організаторська.
Інформувальна

3. Гносеологічна.
Навчальна.
Перевіряюча.
Конструююча.
Інформувальна

4. Оздоровча.
Систематизуюча.
Моделювальна.
Організаторська.
Керування

3. Із запропонованих ознак виберіть ті, які варто віднести до якостей педагога-організатора.

1. Чуйність.

2. Конформізм.

3. Готовність до конструювання у своїй діяльності.

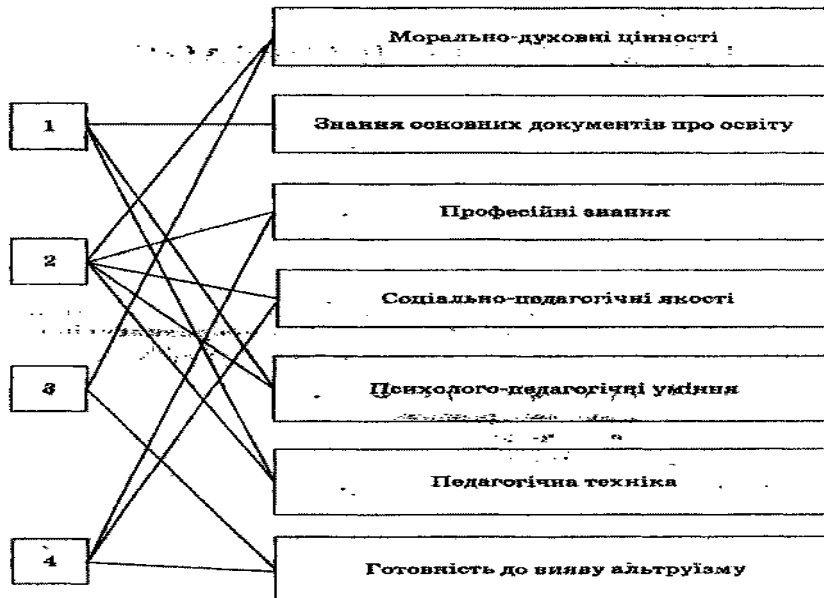
4. Любов до дітей.

- 5.Принциповість і вимогливість.
- 6.Користолюбство.
- 7.Почуття національної гідності.
- 8.Готовність дотримуватися вимог педагогічної техніки.
- 9.Гуманне ставлення до людей.
- 10.Егоїзм.
- 11.Здатність на високому рівні пояснювати учням навчальний матеріал.
- 12.Творчий склад мислення.
- 13.Всебічність розвитку.
- 14.Впертість.
- 15.Спроможність вивчати особливості розвитку вихованців, опрацьовувати нову педагогічну літературу.
- 16.Виявляти педагогічний такт.
- 17.Приваблива зовнішність.
- 18.Пізнавальна самостійність.

4. Розкрийте зміст поняття «професіограма». Із запропонованих варіантів виберіть правильний.

- 1.Під професіограмою варто розуміти перелік спеціальностей, які входять до складу певних професій.
- 2.Професіограма — це не що інше як наука про професії та їх особливості.
3. Професіограма — це комплекс якостей та умінь, якими має володіти особистість для успішної професійної діяльності.
4. Професіограма — технологія вивчення вимог, які та чи інша професія висуває до фахових інтересів особистості.

5. Визначте компоненти, які є складовими змісту педагогічної майстерності. Виберіть цифру, до якої сходяться лінії від обраних вами компонентів педагогічної майстерності.

6. Використовуючи 10-бальну шкалу (0,1,2,3,4,5,6,7,8, 9), визначте ваш рівень володіння певними педагогічними якостями.

1. Любов до дітей.
2. Почуття національної гідності.
3. Чесність.
4. Свісіність.
5. Справедливість.
6. Об'єктивність.
7. Стриманість.
8. Терпеливість.
9. Організаторські здібності.
10. Всебічність розвитку.

11.Принциповість і вимогливість.

12.Оптимізм, любов до життя.

13.Гуманне ставлення до людей.

14.Творчий склад мислення.

15.Тактовність.

7.Із названих понять виберіть ті, які є визначальними під час означення поняття «тимчасовий дитячий колектив».

1. Єдність мети	5. Наявність органів самоврядування
2. Розуміння методів	
3. Однаковий вік	6. Зв'язок із сім'єю
4.Спільна діяльність	7. Наявність лідера

8.Із запропонованих понять виберіть ті методи виховання, які можна застосувати на шкільному літньому майданчику

1. Заохочення.

2. Спостереження.

3. Екскурсія.

4. Вимога.

5. Туристичний похід.

6. "Вибух".

7. Переконування.

8. Диспут.

9. Покарання.

10. Переконання.

11. Вправа.

12. Інструктаж.

13. Привчання.

14. Режим.

15. Приклад.

16. Гра.

9.Із запропонованих нижче понять виберіть ті, що належать: а) до методів виховання дітей ; б) до засобів виховання дітей.

1. Переконування.

2.Покарання.

3.Радіо.

4. Приклад.
5. Художня література.
6. Телебачення.
7. Казки.
8. Легенди.
9. Вимога.
10. Привчання.
11. Вправа.
12. Роз'яснення.

10. Вирішили піти зі своїм загonom у похід. Недалеко від табору росли два лісових масиви, обидва приблизно на однаковій віддалі. Близько половини дітей живе в кімнатах біля одного лісу, а друга половина — біля другого. Коли оголосили дітям, що має відбутися похід, одні діти зразу закричали: "Підемо до нашого лісу!", а інші: "Ні, до нашого!" Важко розділитися на дві частини. Перша частина колективу продовжувала дотримуватися своєї думки: "Не хочете йти до нашого лісу, то йдіть самі, а нам і дома добре!".

Ви загоновий керівник. Складіть програму виходу з цієї ситуації.

11. Ви йдете до загонового майданчика, де стоять десятикласники. Поблизу них валяється жмут паперу. *Ваші дії:*

1) *проходите мовчки;*

2) *вітаєтесь, затіваєте розмову з учнями, але нічого особливого "не помічаєте";*

3) *робите зауваження старшокласникам, не зупиняючись і не вимагаючи підняти папір*

12. Ви проводите бесіду на вашому загоновому місці. Пояснюєте правила поведінки у таборі. Відвернувшись, побачили, що по проході між стільцями "мандрує" цуцик.

Ваші дії? Обґрунтуйте їх:

1) припиню пояснення і з'ясую, хто це вдався до такого грубого порушення дисципліни і наказу негайно винести цуценя з нашого загонового місця;

2) візьму цуценя та вигоню;

3) уважно з посмішкою подивлюсь на цуценя, погладжу його, спитаю дітей, як його звати, чий він. А потім пожартую: "Бачте, діти, Пушок теж хоче дещо дізнатися про правила у таборі. Сергійку, посади його біля себе — хай вчиться".

13. Щойно в учнів закінчилося загальношкільне свято. Вже пізно. Потрібно прибрати кімнату. Які будуть Ваші пропозиції та дії як вихователя?

А. Залишити кімнату неприбраною, але призначити чергових, які наведуть порядок наступного дня;

Б. Залишити все як є, а наступного дня зібратися всім колективом і навести порядок у кімнаті;

В. Зобов'язати дітей, котрі живуть поблизу, прибрати.

Г. Зобов'язати колектив загону призначити чергових, які й приберуть у кімнаті.

Д. Запропонувати усім, хто бажає, залишитися прибрати кімнату, надати повну свободу у виборі виду роботи, регламентуючи при цьому тільки час виконання окремих завдань.

Е. Таємно від дітей приготувати призи і після закінчення вечора організувати гру-змагання, хто буде найбільш активним під час прибирання кімнати.

Є. Завчасно організувати групу слухняніших дітей, з ними прибрати кімнату.

Ж. Скласти графік чергування дітей на зміну, тому ніяких проблем не буде.

14. Діти працюють над самостійною роботою: виготовлення загонового куточка. Раптом Сашко вигукнув: "А он по сосні скаче білочка!" (Сосна

росла під вікнами табору). Всі діти залишили роботу і почали дивитися у вікно, коментуючи дії білочки.

Ваші дії:

1) суворо зроблю зауваження усім дітям, аби не відволікали увагу від роботи;

2) зроблю зауваження Сашкові, аби не збуджував колектив;

3) запрошу дітей припинити на хвилину роботу і помилуватися красою білочки.

15. Ви пішли по справам. Семирічні вихованці залишаються в кімнаті самі. Вони читали казку. Ви повертаєтесь через 10 хвилин і бачите таку картину: вони розкидали усю бібліотечку по кімнаті.

Ваші дії:

1) з'ясуєте, що сталося і допоможете дітям зібрати книжки;

2) посварите і зберете книжки самі;

3) пожартуєте з приводу такої ситуації і скажете, що треба негайно все скласти, оскільки ось-ось до них мають зайти товариші, яких ви щойно бачили на вулиці;

4) погрозово подивитесь і посварите, примусите скласти книжки так, як вони лежали раніше;

5) висловите невдоволення з приводу такої картини, запропонуєте прибрати книжки, інакше не отримає цукерок, які ви щойно купили в магазині;

6) здивуєтесь з такої поведінки, висловите йому довіру, що вони усе зможуть привести до ладу, тим більше, що ви скоро йдете на подвір'я гуляти;

7) накричите на маленьких "негідників", а самі швиденько зберете книжки.

Ситуація 16

Студентка О.В. прийшла працювати у шкільний табір. Її призначили загоновим керівником дітей 12-13 віку. Необхідно знайомитись з вихованцями.

Вирішила піти з ними у до лісу у похід за 6 кілометрів. Узяли рюкзаки, казанки, намет, їжу, аптечку та інші речі, необхідні для одноденного походу.

Стомлені, але веселі і задоволені повернулися діти у табір. Багато цікавого дізналася О.В. про своїх вихованців.

Що студентка-загоновий керівник дізналася про дітей цікавого? Як ці спостереження їй знадобляться у професійній діяльності в таборі?

Ситуація 17

Класний керівник попросив своїх вихованців (одинадцятиласників) дати відверту й об'єктивну відповідь на запитання анкети.

1. Яка навчальна дисципліна викликає у вас найбільше зацікавлення і чому?
2. Як ви використовуєте свій вільний час?
3. Яким видом мистецтва ви захоплюєтесь? Чому надаєте перевагу обраному виду мистецтва?
4. Які художні твори ви прочитали за останні півроку і з яким твором хотіли б ознайомитися?
5. Які форми позакласної виховної роботи вам подобаються і чому?
6. Яким видом діяльності ви хотіли б займатися в таборі?
7. Яким би ви хотіли бачити свій загін? Що для цього необхідно зробити?

Керівник попросив вихованців не вказувати в анкеті своїх прізвищ.

1. *З якою метою було проведено анкетування?*
  2. *Де і як можна використати отримані результати?*
  3. *Як ви ставитеся до проведення так званих «анонімних» анкетувань?*
- Можливо, доцільніше вказувати прізвища?*

Ситуація 18.

Для вивчення уявлень дітей про надійного товариша класний керівник запропонував їм такі запитання:

1. Кого можна назвати справжнім товаришем? Чому?

2. Згадай випадок зі свого життя чи вчинок літературного героя, який свідчив би про справжнє товаришування.

Зібрані відповіді підсумовувалися керівником для одержання результату.

Запропонуйте теми тематичних класних годин щодо цієї інформації.

19. Прокоментуйте вислів: „Позитивні емоції тонізують роботу півкуль, негативні - гальмують, пригнічують. Позитивні емоції - потужні пробуджувачі й натхненники людської діяльності”.

Як ці думки впливають на організаційну та виховну роботу з дітьми педагога-організатора?

20. За схемами-малюнками складіть міні-розповідь «Педагог-організатор - сонечко» (стиль спілкування, психолого-педагогічні уміння вчителя тощо)

21. У чому виявляється професійна майстерність педагога-організатора? Ознайомтесь із запропонованими нижче твердженнями і виберіть те, яке розкриває наукову сутність цієї якості педагога.

а) досконале, творче виконання викладачем професійних функцій на рівні мистецтва;

б) педагогічна майстерність характеризує викладача з погляду авторитарного стилю спілкування, за допомогою вказівок, наказів.

22. Виберіть групу, в якій зазначені основні функції педагога-організатора:

А) Конструктивна, комунікативна, пізнавальна;

Б) Виховна, навчальна, організаторська, інформаційна, оберігаюча

23. Комунікативні здібності – це:

А) вміння спілкуватися;

Б) вміння організовувати різні заходи

24. Педагогічна техніка педагога-організатора це:

А) характеризує викладача з погляду його готовності до активного спілкування з вихованцями;

Б) культура професійного мовлення, володіння своїм тілом, володіння жестами та мімікою

МЕТОДИКА «ТВОЇ ПРОФЕСІЙНІ МОЖЛИВОСТІ»

Мета: визначити професійну спрямованість особистості.

Хід виконання

1. Перенесіть таблицю на окремий аркуш.

1. Продавець 2. Учитель початкових класів	11. Слюсар 12. Радіо-монтажник	21. Садівник 22. Зостехнік	31. Кресляр 32. Друкарка	41. Маляр 42. Гравер
3. Токар 4. Автослюсар	13. Ветеринар 14. Тваринник	23. Плановик 24. Радіооператор	33. Архітектор 34. Фотограф	43. Учитель старших класів 44. Няня
5. Геолог 6. Грунтознавець	15. Економіст 16. Оператор-програміст	25. Актор 26. Шліфувальник діамантів	35. Вихователь дитсадка 36. Офіціант	45. Майстер зв'язку 46. Швачка
7. Коректор 8. Програміст	17. Художник 18. Музикант	27. Викладач технікуму 28. Адміністратор установи	37. Шофер 38. Електро-слюсар	47. Агрonom 48. Біолог
9. Модельєр 10. Шліфувальник скловиробів	19. Викладач ВНЗ 20. Лікар	29. Інженер-будівельник 30. Електро-монтажник	39. Лісничий 40. Пасічник	49. Телеграфіст 50. Поліграфіст

2. У кожному квадраті закресліть небажану для вас професію і залишіть найбільш привабливу.

3. У кожному вертикальному стовпчику співставте між собою п'ять професій і

оцініть їх за п'ятибальною системою (краща — «5» і до «1» без повторення), проставляючи оцінку у лівому нижньому куті.

4. Те саме виконайте по горизонталі, проставляючи оцінку у верхньому правому куті.

5. Складіть таблицю у квадратах з літерними позначеннями. Кожен квадрат цієї таблиці відповідає певному квадрату означеної професії.

Л	Т	П	З	Х
Т	П	З	Х	Л
П	З	Х	Л	Т
З	Х	Л	Т	П
Х	Л	Т	П	З

6. За кожною літерою порахуйте кількість балів із двох оцінок у кожному квадраті (5 квадратів за кожною літерою).

7. Складіть таблицю для занесення в неї загальних результатів.

Коди професій	Л	Т	П	З	Х
Кількість балів					
Місце за значенням					

8. Підсумуйте кількість балів за кожною літерою і занесіть у таблицю та визначте місце за сумою балів (найбільше — 1-ше місце).

9. Розшифруйте коди літер:

Л: людина — людина;

Т: людина — техніка;

П: людина — природа;

З: людина — знакова система;

Х: людина — художній образ.

МЕТОДИКА, ЩО ДАС ЗМОГУ КОНКРЕТИЗУВАТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Інструкція. Спочатку дайте відповіді на запитання, які наведені нижче. Для цього прочитайте перелік запитань від першого до п'ятдесят дев'ятого й одночасно робіть помітки в таблиці для підрахунку результатів анкетування. Якщо «ви любите», «вам до вподоби» або «хотілося б займатися» тим, про що йдеться в анкеті, поставте «+» у клітинці таблиці з номером цього запитання, якщо «не подобається», «не хотілося б» — «-»; «не знаєте», «не впевнені», «сумніваєтесь» — 0.

Таблиця для підрахунку результатів анкетування

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47
48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII

Анкета інтересів

Ви любите, вам до вподоби:

1. Уроки з математики.
2. Знайомитися з будовою побутових електро- і радіоприладів.
3. Знайомитися з різними країнами за описом і географічними картами.
4. Читати технічні журнали.
5. Читати художню літературу.
6. Читати книжки про роботу вчителя, вихователя.
7. Уроки історії.
8. Читати про лікарів, досягнення в галузі медицини.
9. Досліджувати життя рослин і тварин.
10. Турбуватися про затишок у приміщенні, де ви навчаєтесь, живете.
11. Відвідувати театри, музеї, виставки.

12. Ходити на матчі та відвідувати спортивні змагання.
13. Читати науково-популярні книги про математичні досягнення.
14. Читати статті у науково-популярних журналах про досягнення у галузі радіотехніки.
15. Дізнаватися про розробки нових родовищ і видобуток корисних копалин.
16. Знайомитися з досягненнями сучасної техніки.
17. Читати літературно-критичні статті.
18. Допомогати відстаючим у навчанні товаришам.
19. Читати книги про історичні події та осіб.
20. Вивчати будову людини.
21. Вивчати ботаніку.
22. Складати й вести картотеки.
23. Слухати оперну та симфонічну музику.
24. Читати спортивні журнали, газети,
25. Ремонтувати електроприлади.
26. Збирати колекції корисних копалин.
27. Ремонтувати різні механізми.
28. Переписуватися з друзями.
29. Читати книги малюючим, допомагати їм що-небудь робити, розповідати щось цікаве.
30. Відвідувати історичний, краєзнавчий музеї, знайомитися з пам'ятками культури.
31. Турбуватися про літніх людей, допомагати їм.
32. Доглядати за рослинами (тваринами), спостерігати за їх ростом і розвитком.

33. Готувати їжу під час походів.
34. Читати вірші, співати, виступати на сцені.
35. Грати у спортивні ігри.
36. Займатися в математичному гуртку.
37. Збирати й ремонтувати радіоприлади.
38. Брати участь у географічних експедиціях.
39. Робити моделі літаків, планерів, кораблів.
40. Вивчати іноземні мови.
41. Бути шефом у молодших класах.
42. Готувати повідомлення з історії.
43. Доглядати за хворими.
44. Займатися в гуртку юннатів.
45. Надавати людям різні побутові послуги.
46. Грати на музичних інструментах або креслити, малювати, ліпити, різати по дереву.
47. Брати участь у спортивних змаганнях.
48. Брати участь у математичних олімпіадах.
49. Розбирати схеми радіоапаратури.
50. Складати географічні карти.
51. Розбирати технічні креслення й схеми.
52. Складати вірші, записувати свої спостереження.
53. Виступати з доповіддю.
54. Вивчати історію виникнення й становлення різних держав, народів.

55. Читати статті й книги з медицини.

56. Спостерігати за живою природою, проводити дослідження з рослинами.

57. Допомогати покупцю вибирати в магазині одяг.

58. Вивчати історію розвитку мистецтва.

59. Вивчати історію спорту та біографію видатних спортсменів.

Тепер проаналізуйте одержані дані. Спочатку підрахуйте кількість знаків «+» і «-» у кожному вертикальному стовпчику таблиці з номерами питань. Всього наведено 12 груп інтересів: I — математика, II — електро- і радіотехніка, III — геологія й географія, IV — техніка, V — філологія й журналістика, VI — педагогіка, VII — історія, VIII — медицина, IX — біологія, X — робота у сфері обслуговування, XI — мистецтво, XII — спорт

Розв'язання педагогічних задач

Задача 1

Молода вчителька замінила іншу, більш досвідчену, яку діти дуже любили. І в перший же день роботи один із учнів заявив їй відверто і вороже: «Ви нам не потрібні, ми хочемо нашу колишню вчительку».

Як вчительці слід поводитися далі, щоб не вийшло конфлікту? Закінчіть ситуацію.

Задача 2.

Шестикласнику Сашку дали громадське доручення, яке він так добре, що педагоги замилювалися юнаком. Директор вирішив оголосити батькам Сашка подяку за гарне виховання сина і з цією метою запросив батька до школи. Але той чомусь не прийшов. А наступного дня зателефонував і переспросив: «Я був зайнятий терміною роботою. Але Ви не хвилюйтесь, я його уже відлущував..Я відразу зрозумів, що він щось накоїв...».

У чому Ви бачите причину того, що трапилося? Проаналізуйте ситуацію.

Задача 3.

Йдуть батьківські збори. Звертаючись до батьків, учителька говорить: «Для двох учнів класу є загроза залишитися на другий рік». А потім: «У мене на другий рік залишаються тільки дурні!». Даючи характеристику дітям, вона продовжує: «А ваша дівчинка непогана, але здібності незначні – посидючістю бере».

Дайте оцінку поведінки вчителя на батьківських зборах. Які можливі наслідки таких дій учителя?

Задача 4

Мати Юри прийшла до школи ображена: її сину поставили з арифметики посередню оцінку, а його другові Віті найвищу, тоді як Юра завжди допомагає Віті вирішувати задачі.

Що сказали б ви матері Юри на місці вчительки? Що слід зробити вчителю в даній ситуації?

Задача 5.

В одній зі шкіл був відкритий урок. Усі вчителі знали, що його зазделегідь готували, що відповіді учнів завчасно підготовлені, тому він пройшов нецікаво. Здавалося б, професійний обов'язок намагав засудити непорядний вчинок свого колеги. Однак під час обговорення уроку всі змовчали про це, а деякі навіть хвалили вчителя.

В чому Ви бачите причину такого вчинку вчителя, який проводив урок?
Які наслідки такого вчинку?

Чи правильна поведінка вчителів під час обговорення уроку?

Задача 6.

До 9-А класу прийшла нова вчителька літератури. Коли вона увійшла до класу, кілька учнів на задніх партах демонстративно сиділи, напевне, чекаючи, доки вчителька зробить їм зауваження.

Як діяти вчителю в даній ситуації? Аргументуйте свою відповідь.

Задача 7.

Вчитель пише в щоденнику: «У вашого сина погано з англійською мовою, прошу вжити заходів». Або: «Ваша донька багато говорить без дозволу на уроці літератури. Прошу вжити заходів».

Ваше ставлення до записів такого роду? Аргументуйте свою відповідь.

Задача 8.

До круглої відмінниці моя дочка не дотягала, але й посередньою ученицею ніколи не була. А тут повний розлад з історією... Треба йти до школи – дізнатися, що я можу зробити, аби збудити в дочки інтерес до історії. Тим більше, в школі спеціальний день для зустрічі з вчителями...

Вчителька неохоче відривається від жвавої розмови і, ледь дізнавшись про причину мого візиту, переходить у наступ. За п'ятнадцять хвилин енергійного з'ясування відносин я дізнаюся таке: а) за що моїй дочці поставлені двійки, учителька не пам'ятає, тому що немає журналу, але, звичайно, усе цілком справедливо; б) з інших предметів вона може учитися добре і прекрасно, але з історії гарних оцінок не буде мати ніколи, тому що не вміє розповідати, і я повинен бути вдячний, якщо їй «натягнуть» посередні оцінки; в) особисто я в цій ситуації нічим допомогти не можу, хіба що не ходити даремно до школи. Схоже, чомусь дочка виявилася права: мене ж ще не полаяли...

Проаналізуйте дану ситуацію на основі своїх психолого-педагогічних знань.

Задача 9.

Роздратована мати вдарила сина-старшокласника без явної провини з його боку, і він, обурений її вчинком, оголосив бойкот. Мати звертається за допомогою до вчителя.

Як бути вчителю?

Задача 10.

Вчителька української літератури оцінила контрольну роботу одного з посередніх учнів на «відмінно», але віддаючи зошит, сказала: «Змушена поставити тобі найвищу оцінку, хоча і не вірю, що ти написав роботу самостійно».

Дайте психолого-педагогічну характеристику дії учителя.

Задача 11.

Учень образив учителя. Обурений педагог, не обтяжуючи себе в цей момент ніякими етичними нормами, відповідає грубіяну так: «Ти ці штучки залиш для своєї матері! А я тобі не дозволю!». Побачивши на учневі несвіжий комірець, учителька зауважує мимохідь: «Щось твоя мама погано слідкує за тобою».

До чого ведуть подібні висловлювання вчителя?

Задача 12

До зустрічі з цим сьомим класом мені багато про нього розповідали. Те, що я чув, нічого доброго не передбачало. З різноманітних джерел надходила інформація про учнів, як про «тупиць» і «майбутніх покидьків суспільства». Інші ярлики навіть не хочеться й згадувати. Психологічно я був готовий до зустрічі з «монстрами».

Ніколи не забуду своєї першої зустрічі з цим класом. Іван, не перестаючи, розмовляв. Микола не бажав сидіти з Оленою, тому що вона була, на його думку, «нечепурою». Іван ходив по класу, коли йому того хотілося. Ганні набагато більше подобалося займатися укладкою волосся і косметикою, ніж навчанням.

Я спробував найрізноманітніші способи, щоб навести порядок і зацікавити їх, але все даремно. Мені знадобилося близько двох тижнів, щоб переконатися в тому, що мої методи нічим не відрізняються від методів попередніх вчителів, що працювали з цим класом. Я зрозумів, що, якщо хочу чогось домогтися, викладаючи в цьому класі, то варто подумати про якийсь інший підхід.

Запропонуйте свої варіанти педагогічного підходу, що допоможе стабілізувати дисципліну в класі.

Задача 13.

Перед початком уроку я, як завжди, втрачав п'ять-сім хвилин, щоб навести порядок. Доводилось переходити на лемент, щоб відновити дисципліну. Але, як тільки я починав урок, у класі знову виникав ледь помітний шум, джерело якого неможливо було встановити. Здогадавшись, що ці пустощі йдуть від одного або

двох школярів, а потім підхоплюються усім класом, я вирішив пересадити кількох учнів. Але і це не допомогло, на що я, до речі, дуже покладався.

Через кілька днів я, нарешті, виявив того, хто заважав мені. Ним виявився високого зросту хлопець, що виглядав старше своїх років. Він був другорічником, і увесь клас сприймав його як «героя». З'ясувалося, що цей учень не терпить школи й завжди намагається комусь дошкулити. Один із моїх колег висловив навіть думку, що єдиний спосіб поставити його на місце – надавати стусанів. Проте я категорично проти подібних заходів впливу. Десь у глибині душі теплилася надія, що його можна буде утихомирити іншим шляхом.

Запропонуйте свої варіанти вирішення даної проблеми.

Задача 14.

У школі мені запропонували спробувати свої сили у «важкому» класі з метою збагачення свого педагогічного досвіду. Приймавши цей клас, я відразу висловила свою професійну непідготовленість. Хоча явних ексцесів не було, в аудиторії постійно стояв приглушений шум. Учні відверто мене ігнорували, їм було байдуже, чи знаходжуся я в приміщенні, чи відсутня, щось розповідаю чи мовчу. Вони, не звертаючи на мене ніякої уваги, продовжували теревені...Привернути увагу до своєї персони я могла хіба тільки лементом.

Що зробили б Ви на місці вчительки?

Задача 15.

Юля здавалася мені звичайною ученицею. З усіма вона знаходила спільну мову і добре адаптувалася в групі. Проте незабаром виявилось якісь негаразди в її поведінці. Сьогодні вона – саме зачарування, працююча, з бажанням допомагає оточуючим і трудиться сама. А вже наступного дня стає зухвалою, ледаркою, недружелюбною. Здібності в дівчинки були вищі за середні, але користувалася ними Юля не завжди.

Якось проводячи невеликий письмовий текст, я звернув увагу на те, з якою цікавістю Юля розглядала свою маленьку долоню. Я непомітно підійшов до

столу і побачив у її руці крихітний аркуш паперу з записами. Юля мене не помітила. Я же змовчав.

Складіть свій алгоритм бесіди з ученицею.

Задача 16.

Мова йтиме про Дмитра, учня сьомого класу. Я ще не розпочав роботу в цьому класі, а він уже привернув мою увагу своєю далеко не зразковою поведінкою. Здалося, на Дмитра усі давно махнули рукою. Учився він дуже погано, і йому можна було лише натягнути позитивну оцінку. До того ж в очах однокласників Дмитро був клоуном, мішенню для всіляких глузувань. Здавалось, що така роль йому до душі. Напевно, Дмитру настільки хотілось привернути до себе увагу, що йому було байдуже, в якій формі це відбуватиметься.

Уявіть послідовність ваших педагогічних дій у подібній ситуації.

Задача 17.

Михайла зарахували до групи слабо встигаючих учнів, у якій я викладав англійську мову. Навіть у звичайних умовах сконцентрувати уваги цієї категорії школярів буває дуже важко. Михайло, до того ж, був дуже великою роззявою.

У перший же день роботи я помітив, що він постійно тарабанить пальцями по столу, притупує ногами або розмовляє із сусідами. Я зробив йому зауваження, вважаючи, що цього достатньо. Не допомогло. Увесь перший тиждень моєї роботи складався в основному із заходів для відновлення дисципліни, і лише незначну кількість часу вдалося відвести, власне, на викладання.

Усім цим я був зобов'язаний Михайлу. Він відрізнявся великою активністю. З його особистої справи я дізнався, що він колись навчався непогано, проте завжди його підводила дисципліна. На моїх уроках англійської він активно працював і відповідав майже на всі запитання. Але при цьому створювалося враження, що він постійно готовий на якийсь негативний вчинок. Якось я запитав Мишка, чому б йому не поводитися краще, і він відповів: «Я ненавиджу англійську і вчителів!».

Розробіть свій алгоритм реакції на негативний вчинок учня.

Задача 18.

Перші чотири дні моєї роботи в школі пройшли досить спокійно. До кінця четвертого дня, увечері, коли я займався підготовкою поурочних планів, пролунав телефонний дзвінок. Піднявши слухавку, я почув приглушений хлоп'ячий голос:

- Говорить твій учень, - промимрив голос. – Завтра ми викинемо тебе з вікна, так і знай.

На мить я втратив дар мови.

- Це в тебе жарти такі? – сказав я.
- Це не жарт, - відповідав голос. – Завтра ми викинемо тебе з вікна. Можеш не сумніватися...

Я важко опустився на стілець, не розуміючи, що це все означає. Напевне, комусь просто захотілося мене таким чином налякати. Але я міг і помилятися. Що ж мені робити? Як бути?

Протягом наступної півгодини мені дзвонили ще тричі. Почувши приглушений голос, я, не відповідаючи, клав трубку. Нарешті я вирішив зателефонувати вчительці, яка опікувала мою роботу. Необхідна була порада, як поводитися завтра. Сам я, на жаль, не міг придумати нічого втішного. Дуже не хотілося турбувати колегу, але для мене це дуже тривожна ситуація. Що не кажіть, а мій клас знаходився на третьому поверсі, і мені зовсім не подобалася перспектива бути викинутим з вікна з такої висоти.

Що б ви порадили вчителю-початківцю?

Задача 19

Олена вчилася у восьмому класі. Була відмінницею, легко засвоювала новий матеріал, на уроках завжди чітко відповідала, сама часто задавала цікаві питання.

Якось на уроці гігієни ми вивчали загальні дані про жири, олії і мінеральні солі. Я попросила Олену прочитати розділ, присвячений жирам, жартівливо відзначивши при цьому, що тема повинна бути їй близька – дівчинка відрізнялася з-поміж інших повнотою. Олена сприйняла жарт всерйоз: негайно встала і вийшла з класу. Увесь її вигляд свідчив про ображене самолюбство. Я не надала

цьому особливого значення, вважаючи, що більшості підлітків притриманні емоційні зриви. У даному випадку, проте, я була не права.

Прошло п'ятнадцять хвилин, і я послала за Олену одну ученицю, але Олена не побажала повертатися. Тоді я послала іншу, суворо наказавши повернутися вдвох з Оленою. Увійшовши до класу, Олена пройшла повз мій стіл, немов там було порожнє місце. До кінця уроку дівчинка ігнорувала мою присутність, демонстративно відверталася від мене.

Я подумала, що до наступного уроку Олена забуде мої слова. І знову я помилилась. Напруженість тільки посилилася. Олена сиділа в класі, немов статуя. Коли я зверталася до неї з якимось питанням, дівчинка байдуже відповідала: «Не знаю». Успішність її помітно погіршилася.

Щоб б ви зробили на місці вчителя?

Задача 20.

Коли я учився в школі, мої знання з географії були попередніми. Та й поведінка була не завжди задовільною. На одному з уроків географії Світлана Олександрівна зробила мені зауваження. Вона іронічно сказала: «Може і вестимеш урок?» Я їй у тон відповів: «Давайте!». І вона доручила мені підготуватися провести урок з заданої теми.

Готуватися ґрунтовно. Прочитав багато додаткової літератури, яку вона мені порекомендувала. На наступний урок я вийшов до дошки, а Світлана Олександрівна сіла на моє місце. Я взяв указку і під посмішки класу почав пояснювати новий матеріал. Поступово сміх припинився, і всі діти стали уважно мене слухати. За урок Світлана Олександрівна поставила мені п'ятірку, а учні сказали: «Ну, ти даєш! Дивись, із тебе вчитель, а то і директор школи вийде!».

На яких педагогічних і психологічних основах будувала свої дії вчителька?

Задача 21

Наближається Новий рік. Діти з радістю чекають свята – воно їм уже сниться. А Оленка за тиждень до Нового року занедужала.

Запропонуйте свої варіанти бесіди з учнями.

Задача 22

Мій одинадцятирічний сусід розповів, як «училка» за погану поведінку на уроці поставила його перед класом на стілець. Стояв «злочинець» із портфелем, так що в разі потреби міг скористатися книжкою або зошитом – покарання, так сказати, без відриву від навчання. На моє питання: «Що ж ти такого накоїв?» - Андрій, так звать мого сусіда, відповів: «Просто розмовляв». Батьки, яким Андрій поскаржився на вчительку, були, звичайно, не в захопленні від такого методу виховання, але обурення своє зігнали, знову ж, на синові: «Ти що, поводитися нормально не можеш!?!». Взагалі, жертва прикладної педагогіки, на мій погляд, остаточно переконалася, що правди і захисту у дорослих шукати нічого. А, як відомо, настрій пригніченої дитини незабаром перетворюється в образ і, якщо подібні ситуації повторюються, то, як свідчить досвід, надалі справа може перейти до рук медиків.

Зробіть психолого-педагогічний аналіз даної ситуації.

Задача 23.

Учень списує з чужого зошита. Вчитель помічає дії учня.

Складіть свій алгоритм реакції на вчинок учня, використовуючи увесь технологічний комплекс виховних прийомів.

Визначте домінуючі задачі в даній ситуації.

Анкета «Мій підхід до конфлікту»

Всі ми різні, і наші інтереси деколи вступують в суперечності, тому в житті час від часу доводиться стикатися з конфліктом. Недорозуміння, образа, роздратування, невдоволення, страх – всі ці відчуття – вірний сигнал того, що у вас з кимсь загострилися відносини.

Перед нами 8 груп висловів (А,Б,В,Г,Д,Е,Ж,З). В кожній групі по 5 пропозицій. Всі вони відображають різні способи поведінки в конфліктній ситуації. Ваше завдання – в кожній групі знайти два вислови, які точніше за інші характеризують вашу звичну поведінку в конфлікті, а потім – два вислови, які

найменше відповідають тому, як ви поступаєте, стикаючись з складною ситуацією.

У бланку відповідей відмітьте знаком «+» ті два номери відповідей, які вам найбільше підходять і знаком «-» ті два номери, які ви оцінили як найменше підходящі.

А

1. Звичайно я повний рішучості добитися того, на що я маю право.
2. По можливості я прагну уникати конфліктів.
3. Ніж обговорювати те, в чому ми розходимося, я прагну звернути увагу на те, з чим ми обидва згодні.
4. Я вірю в необхідність взаємних поступок.
5. Я намагаюся улагодити справу з максимальним врахуванням інтересів як іншої людини, так і своїх власних.

Б

1. Я зроблю все, щоб не опинитися в програвшій.
2. Як правило, з часом конфлікти проходять самі собою.
3. Я думаю що «поганий мир краще за хорошу сварку»
4. Для мене цілком прийнятне часткове рішення проблеми – це знімає напругу.
5. Прагну придумати що-небудь таке, що буде хорошим виходом для двох.

В

1. Я прикладаю всі зусилля, щоб добитися свого.
2. Я прагну не піддаватися на провокації.
3. Я намагаюся не зачепити почуття іншої людини.
4. Я думаю, обидві сторони повинні бути готові поступитися чим-небудь.
5. Я першим ділом намагаюся визначити, що потрібно кожному з нас.

Г

1. Я наполягаю на тому, що вважаю за правильне і справедливе.
2. Більшість ситуацій не варті того, щоб виникав конфлікт.
3. Іноді я жертвую своїми власними інтересами заради інтересів іншого.

4. Я завжди готовий до компромісу.
5. Я повідомляю іншому свою точку зору і запитую про його погляди.

Д

1. Я намагаюсь показати іншому логіку і перевагу моїх поглядів.
2. Я уникаю агресивних людей.
3. Я прагну заспокоїти іншого і в першу чергу зберегти наші відносини.
4. Я вважаю за можливе з чомусь поступитися, щоб добитися іншого.
5. Я вважаю, що багато що можна вирішити, якщо відноситися один до одного з повагою і розумінням.

Е

1. Я звичайно намагаюся переконати іншого в перевагах моєї позиції.
2. Я прагну робити все, щоб уникнути даремної напруженості.
3. Якщо це робить іншого щасливим, я дам йому можливість настояти на своєму.
4. Я даю можливість іншому в чомусь залишитися при своїй думці, якщо він також йде на зустріч.
5. Завжди схильюся до доброзичливого і прямого обговорення проблеми, що виникла.

Ж

1. Я твердо відстоюю свою позицію.
2. Частіше всього я уникаю займати позицію, яка може викликати суперечки.
3. Якщо позиція іншого здається йому дуже важливою, я прагну йти йому назустріч.
4. Я прагну знайти якнайкраще поєднання вигод і втрат для нас обох.
5. Як правило, я стурбований тим, щоб задовольнити бажання кожного з нас.

З

1. Я намагаюсь переконати іншого в правоті.
2. Я намагаюсь відкласти вирішення гострого питання.
3. Я готовий багато чого віддати за спокійне життя.

4. Я намагаюсь знайти позицію, яка знаходиться посередині між моєю позицією і позицією іншої людини.
5. Я завжди шукаю такий вихід, який би влаштував нас обох.

Обробка результатів

Для виявлення переважної форми соціальної поведінки в ситуації конфлікту, підраховується кількість балів, набраних респондентом по кожному рядку в бланку відповідей.

При обробці відповідь «-» оцінюється в 1 бал, відповідь «+» - в 3 бали. Інші відповіді (які залишилися не вибраними оцінюються в 2 бали кожна. Інтерпретації.

Значення кожного рядка.

1-й рядок. Протидія, примушення («Акула»). Дія з позиції сили, спроба добитися своїх цілей за всяку ціну, примусити іншого прийняти свої умови.

2-й рядок. Ухилення («Черепашка», яка ховається в свій панцир). Відмова від власних цілей і контактів. Спроба триматися подалі як від спірних питань, через які виникають конфлікти, так і від людей, які до цього причетні.

3-й рядок. Поступливість («Плюшевий ведмедик», м'який і пухнастий, дуже приємний на дотик). Готовність відмовитися від своїх цілей на користь іншого ради збереження власного спокою і хороших відносин.

4-й рядок. Компроміс («Хитра, корислива лисиця»). Пошуки такого рішення, яке в якійсь мірі влаштувало б обох. Готовність самому йти на поступки і очікування від іншого, щоб він також частково відмовиться від своїх цілей і вимог.

5-й рядок. Співпраця («Мудра сова»). Пошана як своїх, так і чужих проблем. Відношення до конфлікту, як до загальної проблеми, прагнення об'єднати зусилля для вирішення цієї проблеми і максимально задовольнити потреби кожного.

Гра-змагання «Хто лідер?»

На відміну від соціометрії, яка потребує тривалого часу, техніка визначення і оцінки ефективності неформального лідера та особистісної спрямованості (згуртованості) учасників групи, при проведенні гри-змагання «Хто лідер», проводиться за лічені хвилини.

Для проведення гри-змагання всі учасники поділяються на групи (3-7 осіб). Одна група розкладає картки – інша виступає в ролі спостерігачів. Учасники одержують роздатковий матеріал у вигляді картонних геометричних фігур: трикутників, квадратів, кругів чотирьох кольорів: червоного, жовтого, зеленого і синього. Їм пропонується виконати на час три завдання:

- розкласти картки по фігурах;
- розкласти по кольорам;
- розкласти по кольорам і фігурам.

Зрозуміло, що час є відволікаючим фактором для учасників.

Якщо команди обираються за симпатією, то як правило – сильні учасники обирають сильних. А більш слабким нічого не залишається як бути з більш слабкими. Першою, для виконання завдання, викладач призначає ту команду, яка на його думку є найсильнішою.

Якщо викладача за будь-яких обставин якась група найбільш зацікавила, він може вигадати всілякі причини, для того, щоб повторити розклад фігур саме цієї команди (зупинився або збився час і т.ін.).

Протягом виконання всіх завдань, учасники вступають в процес колективного обговорення. Цікавим є аналіз висловів кожного з учасників. Спостерігачам необхідно дуже уважно слухати репліки, що каже гравець його пари з іншої команди. Добре, якщо спостерігач фіксує ці вислови. Після гри, як правило, учасники обговорюють між собою фрази, які вони сказали, та фігури, які вони обирали. Адже вони вже знають, що означає кожна з них.

Тому важливо щоб пари «гравець-спостерігач» у процесі гри не змінювалися (той, за ким спостерігали, спостерігав за своїм партнером),

кращим варіантом є розподіл пар за взаємною симпатією. Тому-що інформація, отримана протягом гри, несе не стільки глибоке і трудне смислове навантаження, що міжособистісна антипатія при подальшому обговоренні може викликати стан стресу.

Після виконання гри важливо звернути увагу гравців на те, чи аналізували вони попередні програвання ситуацій з метою прискорення часу, спостерігаючи як за грою команди-суперника, а також при власній грі. Якщо вони не робили цього і їхня увага була спрямована лише на зовнішні фактори (наприклад збився час) – то можливо говорити про те, що ця група не є командою на теперішній час і зараз не може ефективно працювати.

Той, хто віддає найбільшу кількість розпоряджень у грі – приймає на себе ініціативу лідера. Але так як група може бути організована стихійно, важливо стежити ще й за тим, які з фігур обирають учасники. Якщо скажімо учасники намагаються обрати для себе фігури-коло і при цьому мовчать, то вони прагнуть до спілкування, але їх подавляє авторитет іншого члена групи. Якщо обирають трикутники і при цьому віддають накази: «ти робиш те, ти робиш те» - це яскраво виражений лідер. Репліки типа: «Я», «Мені», «А ось у мене» - характеризують людину, що спрямована на роботу наодинці, або то є прояв егоїстичних якостей.

Метою другого варіанту проведення гри є дійсно змагання для зняття фізичного і інтелектуального напруження. У такому випадку викладач сам спостерігає за ходом гри, самостійно розподіляє учасників на групи, не пояснюючи головної мети. Також можливо зробити відеозапис для подальшого аналізування.

Рекомендована література

Основна

1. Бех І.Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ-Чернівці: «Букрек», 2018. 296 с.
2. Брижак Н.Ю. Методика гурткової та клубної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах: навч. посібник. Київ: Логос, 2017. 126 с.
3. Коваленко Є.І., Конончук А.І., Пінчук І.М., Солова В.М. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: навчальний посібник. 2-е вид. Київ : ІЗМН, 2017. 150 с.
4. Кондрашова Л.В., Лаврентьева О.О., Зеленкова Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навч. посібник. 3-е видання. Кривий Ріг: КДПУ 2018. 187 с.

Допоміжна

1. Андрощук І.В. Методика виховної роботи: навч. посібник. 2-ге вид. Тернопіль: Навч. книга «Богдан», 2017. 320 с.
2. Конончук А.І., Солова В.М., Белкіна Н.І. Педагогіка табірної зміни: методичні рекомендації. 4-е видання. Ніжин, 2018. 120 с.
3. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: навч. посібник. 4-е вид. Київ: Вища школа, 2016. 343 с.
4. Осипова Т.Ю. Практикум по организации воспитательной работы в детском оздоровительном лагере. 2-ге вид. Харьков: Бурун Книга, 2008. 120 с.
5. Романова І.А. Позаурочна діяльність молодших школярів// *Вісник Київського славістичного університету: Педагогічні науки*. 2018. №6. С.200-205.
6. Матвійчук С.А. Імідж сучасного педагога-організатора.
URL :<https://naurok.com.ua/imidzh-suchasnogo-pedagoga-organizatora-treningove-zanyattya-101572.html>
7. Ноздрова О.П. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методика позанавчальної роботи»: метод. реком. Одеса: Університет Ушинського, 2020. 20 с

8. Ноздрова О.П. Методичні рекомендації до організації практичної роботи з навчальної дисципліни «Методика позанавчальної роботи»: метод. реком. Одеса: Університет Ушинського, 2022. 24 с.
9. Ноздрова О.П. Методичні рекомендації до організації практичних занять з дисципліни «Основи позанавчальної роботи»: метод. реком. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 29 с.
10. Ноздрова О.П. Методичні рекомендації до організації практичних занять з дисципліни «Практикум з виховної роботи в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку»: метод. реком. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 29 с.
11. Ноздрова О. П. Підготовка майбутніх вчителів до роботи в дитячих оздоровчих таборах. *Інноваційна педагогіка* : наук. журнал. Одеса, 2018. Випуск 4. Том 2. С. 44–49.
12. Ноздрова О.П., Бартенєва І.О. Підготовка майбутніх вчителів у ЗВО до організації дозвілєвої діяльності дітей у літньому таборі оздоровлення та відпочинку. *Педагогіка і психологія. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Випуск № 62. 2020. С.59–63
13. Робоча книга педагога-організатора <http://www.osvitaua.com/shop/без-категорії/end-of-sale/робоча-книга-педагога-організатора/>
14. Дячок Ю. Ю. На допомогу педагогу-організатору : методичний посібник <https://dorobok.edu.vn.ua/article/view/481>
15. Костир С. М. Організація роботи педагога-організатора: методичні рекомендації. URL : <https://vseosvita.ua/library/metodicni-rekomendacii-organizacia-roboti-pedagoga-organizatora-223188.html>
16. Сорока Г.І. Організація виховної роботи: планування, аналіз, метод. забезпечення. 4-е вид. Харків: Основа, 2018. 128 с.
17. Соколова О. Методика виховної роботи з використанням народних традицій: метод. рекомендації. 3-е вид. Кривий Ріг: КДПУ, 2018. 50 с.
18. Пустовіт Г. Деякі аспекти методології позашкільної освіти// *Шлях освіти*, 2018. С.2-3.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>